

3. Хайруллина Л.И., Гасилов В.С. Культура охраны труда как элемент управления предприятием // Фундаментальные исследования. – 2012. – № 11-3. – С. 665-669 - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=30593>.
4. Абрамов В. М. Нормування праці / В. М. Абрамов, В. М. Данюк, А. М. Гриненко, А. М. Колот, В. І. Чернов // За ред. В. М. Данюка і В. М. Абрамова. - К.: ВІПОЛ, 1995.- 208 с.
5. Колот А.М. Соціально-трудові відносини зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку: монографія / [А. М. Колот, І. Ф. Гнибіденко, О.О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. А. М. Колота, І. Ф. Гнибіденка. — К. : КНЕУ, 2015. — 295 с.
6. Кицак Т. Г. Інноваційні напрями розвитку корпоративної культури на вітчизняних підприємствах / Т. Г. Кицак, І. Ф. Коваленко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика . – 2014. – № 1. – С. 171-177.

УДК 331.101.5

Вітер В.І.,
старший науковий співробітник,
НДІ праці і зайнятості населення Мінсоцполітики України
і НАН України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Рівень життя населення в сучасній Україні, на жаль, є низьким. Про це свідчить реальний матеріальний стан більшості українських сімей, поширена бідність та недостатній рівень забезпечення соціальних стандартів та гарантій. Все це негативно впливає на соціальне становище людини в суспільстві. Можливості соціального захисту з точки зору його ефективності не забезпечують задоволення життєвих потреб людини. Посилення соціальної нерівності також сприяє збереженню значної кількості бідного населення, яке не має можливості задовольняти свої потреби. Саме тому Конституція України, програми економічного і соціального розвитку, законодавчі та нормативно-правові акти щодо системи державних соціальних стандартів і гарантій, оплати праці, пенсійного забезпечення, підтримки найбільш вразливих верств населення, подолання бідності тощо направлені на підвищення рівня і якості життя населення.

Сьогодні на міжнародному рівні вчені, політики, експерти обговорюють причини бідності, особливості її проявів в країнах світу, різні стратегії допомоги бідному населенню. Всі вони схиляються до думки про те,

що бідність як соціально-економічне явище тісно пов'язана з рівнем економічного розвитку: бідність існувала завжди, але форми її проявів, а отже, – і уявлення про неї – різні.

Теоретичні дослідження рівня життя населення були розпочаті ще А. Смітом, який вперше сформулював сутнісні основи суспільного добробуту. Він встановив, що добробут залежить, з одного боку, від кількості річного продукту, створеного працею, і чисельності споживачів, з іншого – від відповідності споживання річного продукту і задоволення потреб споживачів. Тобто добробут залежить від рівня продуктивності праці та її відповідності потребам населення.

Численні теоретичні дослідження рівня життя населення доводять, що він визначається дією багатьох загальноекономічних законів, серед яких найбільш важливими є: закон економії часу, закон зростаючої продуктивності праці і закон підвищення економічних потреб.

Суть закону економії часу полягає у скороченні сукупних витрат робочого часу на виробництво певної споживчої вартості. Основна категорія закону, що виступає на поверхні господарського життя суспільства, – економія часу взагалі і робочого часу – особливо. Інша суть закону економії часу – додаткові витрати робочого часу, необхідні господарюючому суб'єктові для досягнення економії. Додаткові витрати робочого часу мають різну форму: додаткові капітальні вкладення, витрати на створення нових робочих місць, витрати на нові технології, підвищення якісних характеристик робочої сили тощо [2].

Сутність закону зростаючої продуктивності праці полягає у виробництві максимуму продукції з мінімальними витратами живої праці. Прогресивною тенденцією цього закону є зростання продуктивності живої праці. Цей закон виступає засобом реалізації закону економії часу, об'єктивні вимоги якого реалізуються лише за умови, що темпи зростання продуктивності живої праці випереджають темпи зростання заробітної плати, матеріало- і фондоозброєності праці працівника.

Закон підвищення потреб об'єктивно виражає прогресивний процес оновлення системи економічних потреб суспільства, їх кількісне і якісне зростання. Механізм дії цього закону полягає в постійному переході потреб вищого порядку в звичайні, а останніх – в потреби нижчої міри необхідності; одні потреби згасають, з'являються нові. Розвиток системи потреб обумовлений розвитком виробництва, реалізацією вимог основного економічного закону і законів економії часу, продуктивності праці, що підвищується та ін. Головним чинником реалізації вимог закону підвищення потреб виступає науково-технічний прогрес, який стимулює виникнення нових потреб як у виробників, так і у споживачів. Як показує світова практика, досягнення економічного прогресу відбувається через розвиток системи економічних потреб населення, а ринкова економіка і розвиток товарно-грошових відносин найбільше цьому відповідають.

На сьогодні Україна вибрала європейський вектор розвитку. У Посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» від 7 вересня 2017 р. говориться: «Наш сценарій – оптимістичний, і назва цьому сценарію: «Успішна європейська Україна успішних українців»» [1]. Це спонукає до конкретних кроків наближення до ЄС не тільки в економіці, але й в соціальній політиці.

На сьогодні матеріали багаторічного європейського соціального дослідження (ESS) показали, що сучасні потреби населення включають таке: «забезпечення роботою кожного, хто бажає працювати», «забезпечення гідного рівня життя людини в старості», «забезпечення кваліфікованою медичною допомогою тих, кому вона потрібна», «забезпечення догляду за дітьми працюючих батьків», «забезпечення гідного рівня життя безробітним», «надання оплачуваної відпустки людям, які змушені тимчасово доглядати за хворим членом сім'ї» тощо. Європа постійно збільшує витрати на вирішення соціальних проблем – забезпечення зайнятості, зменшення безробіття, модернізацію системи освіти й охорони здоров'я, професійну підготовку і перекваліфікацію трудящих, соціальний захист похилих і інвалідів тощо.

За цих умов соціальна політика є одним із найважливіших напрямів державного регулювання економіки, спрямованої на забезпечення добробуту й усебічного розвитку його громадян і суспільства в цілому. Поліпшення рівня життя населення позитивно вплине на процеси відтворення робочої сили, продуктивність праці, освітній і кваліфікаційний рівень трудових ресурсів, на рівень науково-технічного розвитку продуктивних сил, на культурне і духовне життя суспільства.

Враховуючи сучасний низький рівень життя населення України, потрібна системна робота з призупинення його рівня падіння, забезпечення стабільності, а потім – і підвищення його рівня. Необхідною умовою досягнення цієї мети є припинення війни на сході України і встановлення миру, без чого неможливо забезпечити політичну і економічну стабільність в країні.

Література

1. Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» 7 вересня 2017 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/poslannya-prezidenta-ukrayini-do-verhovnoyi-radi-ukrayini-pr-43086>
2. Основное содержание экономических законов. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://websurveys.ru/estop/sheles23.htm>